

Ministry
of Justice

Atodiad B

Balansau heb eu Hawlio – Gweithredu'r Terfyn Amser ar Gronfeydd heb eu Hawlio

Aseiad Ôl-ymgyngori o'r Effaith ar Gydraddoldeb

Crynodeb o'r Polisi

1. Mae'r aseiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb hwn wedi'i ddiweddarau mewn ymateb i'r ymgynghoriad cyhoeddus a gynhaliwyd rhwng 7 Gorffennaf 2023 a 31 Awst 2023.
2. Mae Deddf Gweinyddu Cyfiawnder 1982 a Rheolau Cronfeydd y Llys¹ yn rhoi'r awdurdod i'r Cyfrifydd Cyffredinol reoli arian yn y llys, gan gynnwys Balansau heb eu Hawlio (UB). O ganlyniad, mae gan y Cyfrifydd Cyffredinol / Weinyddiaeth Gyfiawnder y gallu i hwyluso'r broses o ildio cyllid ar ôl cyfnod segur y cytunwyd arno.
3. Mae cronfeydd yn cael eu dal yn y cyfrif UB a reolir gan y Cyfrifydd Cyffredinol yn y Weinyddiaeth Gyfiawnder. Dylid defnyddio cronfeydd segur er budd y cyhoedd ac ni ddylid caniatáu iddynt gronni llog am byth. Dyma'r egwyddor sy'n tanlinellu Bona Vacantia².

¹ Rheolau Cronfeydd y Llys 2011 (legislation.gov.uk), Part 5

² Mae 'Bona Vacantia' yn golygu nwyddau gwag a dyma'r enw a roddir i eiddo di-berchennog, sy'n cael ei drosglwyddo i'r Goron yn ôl y gyfraith. Ffynhonnell - <https://www.gov.uk/government/organisations/bona-vacantia>

4. Oni wneir y newidiadau deddfwriaethol, ni all y Cyfrifydd Cyffredinol ildio'r arian yn gyfreithlon.
5. Fel rhan o Ddeddf Cyllid 2023,³ mae'r Llywodraeth wedi cynnwys diwygiad i Ddeddf Gweinyddu Cyfiawnder 1982 i osod terfyn amser ar arian a dalwyd i Swyddfa Cronfeydd y Llys ar gyfer hawliadau sifil sy'n dal yn segur am 30-mlynedd neu fwy. Ar ôl 30-mlynedd, bydd yr hawl i hawlio yn cael ei dileu a bydd yr arian yn cael ei ddychwelyd i'r Trysorlys.
6. Disgwylir y bydd diweddariad pellach ar is-ddeddfwriaeth i Reolau Cronfeydd y Llys 2011 i drosglwyddo cronfeydd UB segur i'r Trysorlys yn cael ei gyflwyno gerbron y Senedd ym mis Rhagfyr 2023, yn amodol ar gymeradwyaeth yr Arglwydd Ganghellor a chydysyniad Trysorlys Ei Fawrhydi.
7. Mae'r adeg pan fydd cronfa'n dod yn "segur" ac mae'r archwiliadau sydd ar waith i olrhain buddiolwyr yn amrywio yn dibynnu ar y math o gyfrif. Er enghraifft:
 - **Cyfrifon plant:** Pan fydd arian yn cael ei freinio i'r Cyfrifydd Cyffredinol ar ran plentyn, mae gan y plentyn tan ei ben-blwydd yn 19 oed i hawlio taliad, ac ar ôl hynny bydd y gronfa'n cael ei symud i gyfrif UB. Mae'r drefn fanwl fel a ganlyn. Anfonir llythyr cychwynnol yn gwahodd y plentyn i hawlio ei arian oddeutu pedair wythnos cyn i'r plentyn gyrraedd 18 oed, ac os bydd y cleient yn methu â hawlio ei arian, anfonir llythyrau wedyn i'r cyfeiriad sydd ar y cyfrif dri mis ar ôl i'r plentyn gyrraedd 18 oed, ac eto ar ôl 6 mis a 9 mis, yn atgoffa'r plentyn i wneud cais am ei arian. Os nad ydyn nhw'n gwneud cais erbyn iddyn nhw gyrraedd 19 oed ac nad ydyn nhw wedi rhoi unrhyw resymau pam nad ydyn nhw wedi gwneud hynny, bydd y cyfrif yn cael ei drosglwyddo i UB. Os nad oes cyfeiriad presennol, neu os dychwelir llythyr gyda nodyn "cyfeiriad anhysbys" ar unrhyw adeg yn ystod y broses, gwneir ymholiadau drwy'r llys a thwrneiod sy'n ymwneud â'r achos i ddod o hyd i'r cyfeiriad cywir. Os bydd yr ymholiadau hynny'n llwyddiannus, bydd y broses yn dechrau drwy anfon llythyrau ymholi, 3, 6 a 9 mis ar ôl y llythyr cychwynnol, i'r cyfeiriad newydd, yn gwahodd y plentyn i hawlio. Os na ellir dod o hyd i gyfeiriad, bydd y gronfa'n parhau'n "fyw" nes i'r plentyn gael ei ben-blwydd yn 19 oed, a bydd wedyn yn cael ei throsglwyddo i'r cyfrif UB.
 - **Adneuon Statudol:** Yn yr achosion hyn, bydd yr adneuwr yn chwilio am y buddiolwr cyn adneuo, a dim ond os bydd y chwiliad hwnnw'n aflwyddiannus neu os bydd y cleient yn gwrthod ymgysylltu y daw'r arian i Swyddfa Cronfeydd y Llys. Dim ond os yw'r llys perthnasol yn fodlon bod yr adneuwr wedi cynnal chwiliadau digonol ac na ellir dod o hyd i'r buddiolwr neu os yw'n gwrthod ymgysylltu, y caiff arian ei adneuo. Ni chaiff unrhyw chwiliadau pellach eu cynnal gan Swyddfa Cronfeydd y Llys ar ôl eu derbyn, a chaiff yr arian ei drosglwyddo i gyfrif UB ar unwaith.
 - **Achosion eraill:** Gyda phob math arall o gyfrif, bydd yr arian yn dod yn gymwys i'w drosglwyddo i'r cyfrif UB os na fu unrhyw drafodion, gan gynnwys gohebiaeth fel datganiadau sy'n cael eu hanfon nad ydynt yn cael eu ddychwelyd fel rhai heb eu

³ Diwygiad a wnaed drwy Ddeddf Cyllid 2023 (Adran 350) - <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2023/30/section/350/enacted>

danfon, ar wahân i gredydu llog yn awtomatig, am 10 mlynedd. Ar y pwynt hwn, cynhelir chwiliadau drwy'r llys a thwrneiod sy'n ymwneud â'r achos i geisio olrhain buddiolwyr. Os bydd y chwiliadau hyn yn aflwyddiannus, bydd y cyfrif yn cael ei drosglwyddo i'r cyfrif UB.

Dyletswyddau Cydraddoldeb

8. O dan [Ddeddf Cydraddoldeb 2010](#)⁴, wrth arfer ei swyddogaethau, mae gan y Weinyddiaeth Gyfiawnder Ddyletswydd Cydraddoldeb y Sector Cyhoeddus (PSED) parhaus a chyfreithiol, i roi sylw dyledus i'r angen i wneud y canlynol:
 - dileu gwahaniaethu anghyfreithlon, aflonyddu ac erledigaeth a mathau eraill o ymddygiad a waherddir o dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010;
 - hybu cyfle cyfartal rhwng grwpiau gwahanol o bobl sy'n rhannu nodwedd warchoddedig berthnasol a rhai nad ydynt; a
 - meithrin perthynas dda rhwng gwahanol grwpiau.
9. Mae angen ystyried talu sylw dyledus i Ddyletswydd Cydraddoldeb y Sector Cyhoeddus yng ngoleuni'r naw nodwedd warchoddedig:
 - Hil
 - Cyfeiriadedd Rhywiol
 - Priodas a Phartneriaeth Sifil
 - Rhyw
 - Crefydd neu Gred
 - Ailbennu rhywedd
 - Anabledd
 - Oedran
 - Beichiogrwydd a Mamolaeth

⁴ http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2010/15/pdfs/ukpga_20100015_en.pdf

Argaeledd data

10. Rydym yn derbyn data bob mis ar nifer y cyfrifon i blant a buddiolwyr a warchodir, gyda rhagor o fanylion am y cyfrifon hyn yn cael eu darparu bob chwarter. Fodd bynnag, nid oes data ar nodweddion gwarchodedig o dan Ddyletswydd Cydraddoldeb y Sector Cyhoeddus yn cael ei geisio na'i gofnodi. Cyhoeddir nifer y cyfrifon cleientiaid yn ein Cyfrifon Blynyddol ar wefan www.gov.uk.

Asesu effaith Dyletswydd Cydraddoldeb y Sector Cyhoeddus (PSED)

Gwahaniaethu Uniongyrchol

11. Ein hasesiad cychwynnol yw nad yw'r cynigion Balansau heb eu Hawlio yn gwahaniaethu'n uniongyrchol o fewn ystyr y Ddeddf Cydraddoldeb gan eu bod yr un mor berthnasol i bawb, beth bynnag fo'u nodweddion gwarchodedig; nid ydym yn credu y byddai'r cynigion yn arwain at drin pobl yn llai ffafriol oherwydd nodwedd warchodedig.

Gwahaniaethu Anuniongyrchol

12. Mae gwahaniaethu anuniongyrchol yn digwydd pan fydd polisi yr un mor berthnasol i bob unigolyn ond y byddai'n rhoi'r rheini sy'n rhannu nodwedd warchodedig dan anfantais benodol o'i gymharu â'r rheini nad ydynt yn ei rhannu.
13. Mae'n bosibl y bydd y cynnig hwn yn cael effaith negyddol ar rai o'r deiliaid cyfrifon plant, o'i gymharu â'n polisi presennol. Byddai unigolion dan anfantais os nad ydynt yn ymwybodol bod ganddynt Gyfrif Swyddfa Cronfeydd y Llys (CFO), ac os byddant yn darganfod yn ddiweddarach, ar ôl mwy na 30-mlynedd, bod ganddynt hawl i arian a gadwyd yn y llys ar eu rhan.
14. Os nad yw'r unigolyn yn gwneud cais erbyn iddyn nhw gyrraedd 19 oed ac nad ydyn nhw wedi rhoi unrhyw resymau pam nad ydyn nhw wedi gwneud hynny, bydd y cyfrif yn cael ei drosglwyddo i UB. Yn unol â'r newid arfaethedig i'r polisi, bydd cronfa UB yn cael ei throsglwyddo i'r Trysorlys ar ôl 30-mlynedd neu fwy o segurdod a bydd unrhyw hawliadau a dderbynnir gan CFO ar ôl y cyfnod segur o 30-mlynedd yn cael eu gwrthod. Gall yr hawlydd ystyried hwn fel amddifadu neu reolaeth ar feddiannaeth gan y wladwriaeth, yn groes i ystyriaethau ECHR A1P1 (gweler paragraff 13 uchod).
15. Gallai'r cynnig hwn gael effaith negyddol ar asedau sy'n eiddo i bobl nad oes ganddynt y gallu i reoli eu materion ariannol eu hunain, yn bennaf lle mae'r Llys Gwarchod (CoP) wedi penodi rhywun arall i reoli eu materion, o'i gymharu â'n polisi presennol. Byddai unigolion dan anfantais pe na bai'r llys a'r twrneiod dan sylw yn gallu olrhain

buddiolwyr. Yn unol â'r newid arfaethedig i'r polisi, bydd cronfa UB yn cael ei throsglwyddo i'r Trysorlys ar ôl 30-mlynedd neu fwy o segurdod a bydd unrhyw hawliadau a dderbynnir gan CFO ar ôl y cyfnod segur o 30-mlynedd yn cael eu gwrthod.

16. Ein hasesiad ni yw bod Swyddfa Cronfeydd y Llys wedi cymryd camau rhesymol i ddod o hyd i ddeiliad cyfrif UB (gweler paragraff 7) ac mae'r cyfrif eisoes yn segur pan fydd arian yn cael ei symud i gyfrif UB. Mae'r terfyn amser o 30-mlynedd yn rhoi digon o amser i unigolyn wneud ei hawliad os yw wedi anghofio am y cyfrif ar sail gwybodaeth UB a rennir ar wefan gov.uk. Ein hasesiad ni yw bod cynnwys y terfynau amser hyn yn annhebygol o arwain at anfantais benodol i'r rheini sy'n dal cyfrifon plant gan mai ychydig iawn o annhegwch, os o gwbl, fydd yn deillio o'r diweddariad polisi arfaethedig oherwydd ni fydd y bobl y mae'n effeithio arnynt yn ymwybodol o'u hawliau neu'n hidio am eu hawliau.
17. Mae asesiadau annibynnol ar wahân a gwblhawyd gan Gwnsler, ein cyfreithiwr GLD a'n Cyfreithiwr Cyffredinol yn cytuno â'r aseiad uchod ac yn cadarnhau na fydd ymyrraeth, amddifadedd neu reolaeth yn torri'r ECHR A1P1 os gwneir hynny 'er budd y cyhoedd' neu 'i orfodi cyfreithiau o'r fath [fel y mae'r wladwriaeth] yn credu sy'n angenrheidiol i reoli'r defnydd o eiddo er budd y cyhoedd'.

Ymatebion i'r Ymgynghoriad

18. Un ymateb i'r ymgynghoriad oedd y gallai'r cynnig hwn effeithio'n negyddol ar bobl hŷn nad ydynt yn hyddysg mewn TG. Fodd bynnag, mae'r opsiwn o ysgrifennu neu ffonio Swyddfa Cronfeydd y Llys i gael cymorth i ganfod cyfrifon heb eu hawlio yn dal yn ei le. Byddwn hefyd yn cyflwyno mesur i gynorthwyo'r broses drwy gynyddu'r cyfnod rhybudd o 3 (tri) i 4 (pedwar) mis a chaniatáu i bartïon sydd â diddordeb gysylltu â Swyddfa Cronfeydd y Llys i ofyn i gyfrifon sydd wrthi'n cael eu hawlio gael eu rhwystro i'w hildio nes bydd yr hawliad wedi'i gwblhau.
19. Ar ben hynny, rydym o'r farn petai unrhyw anfantais benodol i bobl â nodweddion gwarchoddedig o'i gymharu â'r rheini nad ydynt yn rhannu'r nodwedd warchoddedig o ganlyniad i'r cynigion Balansau heb eu Hawlio, byddai'r rhain yn ffordd gyfiawn a chymesur o gyflawni ein nod cyfreithlon o reoli cronfeydd balansau heb eu hawlio er budd y cyhoedd.

Gwahaniaethu ar sail anabledd a dyletswydd i wneud addasiadau rhesymol

20. Byddwn yn parhau i wneud addasiadau rhesymol ar gyfer deiliaid cyfrifon sydd ag anableddau.
21. Yn unol ag arferion gorau'r Weinyddiaeth Gyfiawnder, byddwn yn gwneud fersiynau hygyrch o'r dogfennau ymgynghori sydd ar gael ar-lein ar gyfer ymgynghoreion ag anableddau.

Aflonyddu ac erledigaeth

22. Nid ydym yn credu y bydd y polisi'n arwain at aflonyddu neu erledigaeth o fewn ystyr y Ddeddf Cydraddoldeb.

Hyrwyddo cyfle cyfartal

23. Ystyriwyd sut mae'r polisi Balansau Heb eu Hawlio yn effeithio ar y ddyletswydd i hybu cyfle cyfartal.

24. Nid ydym yn credu y bydd y polisi hwn yn cael effaith negyddol ar y ddyletswydd i hybu cyfle cyfartal.

Meithrin Perthnasoedd Da

25. Nid ydym yn rhagweld y bydd y polisi'n cael effaith benodol ar fynd i'r afael â rhagfarn rhwng y rheini sy'n rhannu nodwedd warchoddedig a'r rheini nad ydynt yn rhannu nodwedd warchoddedig.

Casgliad

26. Yn dilyn adborth o'r Ymgynghoriad Cyhoeddus ar y cyfnod rhybudd i roi cyhoedduswydd i ddyddiad gweithredu dileu cyfrifon UB segur am y tro cyntaf, bydd y Weinyddiaeth Gyfiawnder yn ymestyn y cyfnod rhybudd o 3 (tri) mis i 4 (pedwar) mis. Mae'r Weinyddiaeth Gyfiawnder wedi adolygu pa mor rhesymol yw'r cyfnod rhybudd hwn ac, er ei bod yn ystyried bod 3 (tri) mis yn ddigon o amser, yng ngoleuni'r adborth a gafwyd, mae wedi cytuno i estyniad o 1 (un) mis i ganiatáu i'r cyhoedd, a allai fod angen cymorth ychwanegol yn ystod y broses hon, gael amser ychwanegol i ymateb.